

รายการอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช, 2516.
- . วรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2528.
- จันทิมา พรหมโชติกุล. วิเคราะห์บทละครเรื่องของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร, 2518.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ ลิลิตนิตราชาคริต. กรุงเทพฯ :
ศิลปาบรรณาการ, ม.ป.ท.
- . สำเนาพระราชหัตถเลขา
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชทาน
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. พระนางเชอลักษมีลาวัณทรงพิมพ์แจก
ในการบำเพ็ญกุศลที่รำพระศพกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ในวันครบ 50
แต่วันสิ้นพระชนม. ม.ป.ท. 2474.
- เฉลิม ศเวตนันท์. ปณิกะเกี่ยวกับนาฏศิลป์และการละเล่นของไทย. ที่ระลึกใน
งาน พระราชทานเพลิงศพนายชวลีสร กันตารัตติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานเรื่องละคร
อิเหนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทย, 2464.
- . ตำนานเรื่องสามก๊ก.
พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ร้อยตรีตวงสิทธิ์ จารุเสถียน.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2505.
- . พระราชพงศาวดาร

กรุงรัตนโกสินทร์ โดยเจ้าพระยาทิพากรวงศ์. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา , 2478.

เด่นดวง พุ่มศิริ. ทางสู่ละคร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากรพระราชวัง
สนามจันทร์ ม.ป.ป.

————. ศิลปการแสดงของไทย. กรุงเทพฯ: กรมสารนิเทศทหารอากาศ, 2528.

————. สิ่งบันเทิงในประเทศไทย. มีระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ
รองศาสตราจารย์เด่นดวง พุ่มศิริ.

เต็มสิริ บุญยสิงห์ และ เจือ สตะเวทิน. วิชานาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: องค์การค้า
คุรุสภา, 2515.

ทิพย์สุนเฏร อนันมบุตร. วรรณกรรมรัตนโกสินทร์ 2. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.

ท้วม ทรนง,. สาธิตจำอวด, เอกสารประกอบการสาธิตจำอวดที่ศูนย์สังคีต,
2522. (อัดสำเนา).

ชนิด อยู่โพธิ์. "ดนตรีและขับร้องประกอบการแสดงละครรำ" โดยมนตรี ตราโมท"
ศิลปะคอนรา. หรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิลพร,
2516. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิมมพร โปรดให้พิมพ์ในงาน
ฉลองพระชนมายุ 5 รอบ วันที่ 9 เมษายน 2516 กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ศิวิลพร, 2516

ชิตา มหาเปารยะ. นิตยสารสตรีสารรายสัปดาห์ 26 (18 กันยายน 2531): 34-39

นางเยาว์ กาญจนจारी. พระประวัติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี พิมพ์เป็นอนุสรณ์
เนื่องในงานฉลองพระเสาวรีย์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี วันเสาร์ที่ 27
มกราคม 2533 กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์, 2533.

นราธิปประพันธ์พงศ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. "ตำนาน" บทละครเรื่องพระลอ.
พิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมฉันทน์ วรวรรณ ณ อรุณยา
ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 9 มีนาคม พศ. 2496 (ม.ป.ป.).

————. พระราชพงศาวดาร. ม.ป.ท. ม.ป.ป.

- นราธิปประพันธ์พงศ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. พระลอ ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมหลวงถ้วน วรวรณ. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาช่าง, 2496
- กรมชลประทาน. กระจกส่องใจไปสู่วิเวก (กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, 2534), หน้า 60-65.
- . กระจกส่องใจไปสู่วิเวก. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, 2534.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ. "ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเป็นมาของการละครไทยและการปรับปรุง," นาฏศิลป์และดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522
- ปัญญา นิตยสุวรรณ. "ละคร" ศิลปากร. 21(5) : 53 มกราคม. 2521
- พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2530.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. บทพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องอิเหนา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : รุ่งวัฒนา, 2518.
- พลอย หอพระสมุด, ละครไทยใน พ.ศ. 2440. กรมศิลปากรคัดจากหนังสือ วิשרญาณตอนที่ 42 ร.ศ. 116 พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานวันเกิดของพลตรี หลวงพิบูลสงคราม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2483
- เพลินพิศ ก่ำราญและเนียนศิริ ตาละลักษณ. พระประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กรุงเทพฯ : สหสน. สหประชาพานิชย์ 2522
- ภารดี มหพันธ์. พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส พรินต์ติ้งเฮาส์ 2532.
- มนตรี ตราโมท. การละเล่นของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร 2518
- ยศวดี บุญยเกียรติ. ผู้หญิงแนวหน้า. (11 พฤษภาคม 2533) : 20.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ 2531

รัตน์ชัย สัจจพันธ์. อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2531.

รุจน์ โกมลบุตร. ไทยรัฐ. (30 สิงหาคม 2532): 1.

วิจิตรวาทการ, หลวง. นาฏศิลป์. พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพพระยา

นัฏกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์ 2479.

วิมลศรี อูปรมย์. นาฏกรรมและการละคร: หลักการบริหารและการจัดการแสดง.

กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, 2524.

ศิลปากร, กรม บทละครเรื่องพ่อขุนกรงสุโขทัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว
2526.

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอน สัจจะสมิงนครอินทร์.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอน สมิงพระรามอาสา. ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 1 มะกะโทถวายตัว. ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 2 ราชชาตดาพระร่วง. ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 3 อลิมาบางคนคด.

ม.ป.ท. ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 4 พระเจ้าฟ้ารั่ว ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 5 อชมะมอญ ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 6 พระเจ้าตราพระยา

ม.ป.ท. ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

————. บทละครพันทาง เรื่อง ราชธานีราช ตอนที่ 7 พันธมิตร ม.ป.ท.

ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

- ศิลปากร , กรม พญาผานอง. โรงพิมพ์โรงพยาบาลศิริราช 2530.
- . พระลอ. ม.ป.ท. ม.ป.ป. (อ็ดสำเนา)
- . พระอภัยมณี. ม.ป.ท. ม.ป.ป. (อ็ดสำเนา)
- . สูจิตศึกษาแก้ทัพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2520
- ลีทธา พิณใจกวาดล และคนอื่นๆ ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง 2515
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. "เสรี หวังในธรรม อติชยามกรมศิลป์ ผู้ เติมลมหายใจใส่โรงละคร แห่งชาติให้มีชีวิตชีวา" ศิลปวัฒนธรรมไทย. 10 (12) : 71 2 72 : ตุลาคม
- . "ร้องรำทำเพลง" : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2532
- . "นาฏศิลป์ชาวสยาม," มติชน, (19 พฤศจิกายน 2529) : 9.
- สุนนมาลย์ นิยมเนติพันธ์. การละครไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2532
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. ลิเก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพสุวรรณ, 2522
- สุวรรณี อุดมผล. วรรณกรรมการแสดงของไทย. กรุงเทพฯ : ประกายพริก, ม.ป.ป.
- เสรี หวังในธรรม. กระจกส่องใจไปสู่วิเวกต้องอยู่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, 2534.
- . บทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศ เอกสารประกอบการแสดงละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศ, (อ็ดสำเนา)
- หอสุมุดแห่งชาติ. พระอภัยมณี คำกลอนของสุนทรภู่เล่ม 2 กรุงเทพฯ : แพรววิทยา, 2513
- อมรา กล้าเจริญ. สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. 2526.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์และจารุรงค์ มนตรีศาสตร์. วิชานาฏศิลป์ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา 2517.
- อารดา สุมิตร. ละครในของหลวงในสมัยรัชกาลที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- เอนก นาวิกมูล. ตลกยุคเก่า, เอกสารประกอบการแสดงตลกที่ศูนย์สังคีต, 2527. (อ็ดสำเนา).

ภาคผนวก

นายเสรี หวังในธรรม

ภาคผนวก ก

ประวัติชีวิตและผลงานของนายเสรี หวังในธรรม

ระดับการศึกษา

- ศึกษาในระดับชั้นอนุบาลที่โรงเรียนศรีจรุง
- ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนปิยะวัฒนา
- ศึกษาในระดับชั้นมัธยมต้นที่ โรงเรียนวัดชีโนรส
- ศึกษาในระดับชั้นมัธยมปลายที่ โรงเรียนนาฏศิลป์ (วิทยาลัยนาฏศิลป กรมศิลปากร)
- ได้รับทุนของสถาบันอีสต์เวสต์เซ็นเตอร์ ศึกษาวิชาการละคร ณ

มหาวิทยาลัยฮาวาย เกาะโฮโนลูลู ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2505

ในระหว่างที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนาฏศิลป์ นายเสรี หวังในธรรม ได้ฝึกฝนวิชาศิลปะเกือบทุกสาขา เริ่มตั้งแต่เรียนวิชาดุริยางค์สากล และศึกษาเพิ่มเติมในวิชาศิลปะในสาขาอื่นๆ ตั้งแต่ดุริยางค์ไทย คีตศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ไทย จนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาที่ได้เรียนเป็นอย่างดี และด้วยความที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และพรสวรรค์พิเศษเฉพาะตัว นายเสรีจึงได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นพิเศษตั้งแต่ยังเป็นนักเรียน ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า "ตำแหน่งศิลปินสำรอง" จนเมื่อจบการศึกษานาฏศิลป์ชั้นสูง เมื่อ พ.ศ. 2498 จึงได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้าเป็นข้าราชการในตำแหน่งศิลปินจัตวา และเป็นศิลปินตรีในแผนกดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร ประกอบด้วยความรู้ความสามารถ และพรสวรรค์ในเรื่องพัฒนาสร้างสรรค์งานศิลปะ นายเสรี หวังในธรรม จึงได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหน้าที่มาโดยลำดับขั้น คือเป็นหัวหน้าบรรเลง เป็นหัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย เป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เป็นหัวหน้าฝ่ายศิลปการแสดง เป็นผู้อำนวยการกองการสังคีต และปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (ระดับ 9)

ด้วยความเป็นอัจฉริยะ ทางด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะ และความรู้ความสามารถที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้นายเสรี หวังในธรรม ได้ผลิตผลงานอันเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์และการบันเทิงออกสู่สายตาประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถแบ่งผลงานของนายเสรี หวังในธรรม ได้ดังนี้

1. การออกแบบและจัดทำรายการการแสดง ในด้านศิลปะทั้งดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยที่มีสาระประโยชน์และความบันเทิง โดยเฉพาะรายการศรีสุชนาฏกรรม ได้จัดแสดงเป็นประจำทุกวันศุกร์สุดท้าย และวันเสาร์รุ่งขึ้นของทุกๆ เดือน จัดการแสดงติดต่อกันมานานถึง 11 ปี เป็นรายการที่ได้รับความนิยมชมชอบอย่างสูง จึงปรากฏว่ามีหน่วยราชการและเอกชนนิยมขอให้กรมศิลปากรจัดการแสดงรายการศรีสุชนาฏกรรมครั้งพิเศษ เพื่อหารายได้บำรุงการกุศลอยู่เป็นประจำ การจัดการการแสดงดังกล่าว นอกจากจะเป็นที่นิยมแพร่หลาย และนำชื่อเสียงให้แก่กรมศิลปากรแล้ว ยังมีผลทำให้เยาวชนที่ไม่เคยสนใจศิลปะการแสดงแบบไทย เช่น โขน ละคร พ็อน รำ หันมาสนใจและเข้าชมการแสดงมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2. การนำประวัติและบทบาทสำคัญๆ ของตัวเอกในเรื่องรามเกียรติ์ มาจัดทำเป็นบทโขน เช่น ชุตพาลีสอนน้อง มารชื้อชื้อพิเภก ท้าวมหาชมพู ผู้ทรงง พระรามราชสุริยวงศ์ หนุมานชาญสมร ลีตามารศรี และยี่น้าตัวละครสำคัญ มาจัดทำเป็นบทละครเฉพาะ โดยตั้งชื่อตอนให้เหมาะสมกับท้องเรื่อง เพื่อเพิ่มความสนใจของผู้ชมให้กับละครเรื่องนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เช่น บทละครนอก ตอน "โกมินทร์คะนอง" บทละครนอกชุดกิริระเรื่องพระสังข์ บทละครพันทางเรื่องราชาธิราช ตอน "สัจจะสมิงนครอินทร์" เป็นต้น

3. การประพันธ์บทโขน โดยนายเสรี หวังในธรรม ได้แต่งเรื่องรามเกียรติ์ ทุกตอนตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบ บางชุดบางตอนแต่งไว้ทั้งบทสำคัญสำหรับแสดงแบบโขนหน้าจอ และโขนฉาก บางชุดบางตอนมีทั้งพิสดารและแบบย่อเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด เช่น การแสดงหน้าที่นั่งถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงรับรองราชอัครคันตุกะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทโขนที่แต่งจากเรื่องนารายณ์สิบปาง และแต่งบทโขนตามตำนานพื้นเมืองของจังหวัดลพบุรี คือ

ตอนตำนานเขาวงพระจันทร์ (ท้าวภักชนาก) เป็นต้น

4. การประพันธ์ละคร นายเสรี หวังในธรรม เป็นผู้แต่งทั้งบทละคร ในละครนอก ละครพันทาง ละครเสภา ละครพูด บางเรื่องแต่งตอนเดี่ยวจบ แต่ บางเรื่องแต่งขึ้นเพื่อใช้แสดงในเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง เช่น บทละครพันทาง เรื่องผู้ชนะสิบทิศ บทละครพันทางเรื่องผู้ชนะสิบทิศแต่ละตอนมีความยาวประมาณ 25 หน้ากระดาษพิมพ์ (ยาว) ค่ากลอนในแต่ละหน้าประมาณ 12-16 ค่ากลอน บรรจุเพลงร้องประมาณ 3-4 เพลง บทละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศแต่ละบทจึงมีค่าประพันธ์ยาวเป็นหมื่นๆ ค่ากลอน และเนื่องด้วยละครเรื่องนี้มีค่าประพันธ์ที่ไพเราะกินใจ กระตือรือร้น และแสดงได้อย่างมีรส จึงเป็นเรื่องที่ประทับใจของผู้ชมตลอดมา นับ เป็นการแสดงที่ประสบความสำเร็จและน่าชื่อเสียงมาสู่กรมศิลปากรอย่างยิ่ง และที่สำคัญคือ ตัวนายเสรี ที่ร่วมแสดงในเรื่องผู้ชนะสิบทิศนี้ด้วย โดยรับบทเป็นมหาเถร กุโสดอ บทละครที่แต่งได้แก่ กากีค่ากลอน ไกรทองตอนอาจารย์หมอมจระเข้ ชุนช้างชุนแผน ตอนต้นโพธิ์เสียงทวย โคบุตร ตอนพระโคบุตรลาแม่ราชสีห์ คาวิตอนท้าวสันนุราชชูปัตว เงาะป่า ตอนสอนบ่าวสาว พระอภัยมณี ตอนเพลงปี่สินสมุทร อีเหินา ตอนลมหอบ ฯลฯ

5. ประพันธ์บทละครพื้นบ้าน นายเสรี หวังในธรรมประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ในวิชาวรรณคดีการละคร คติชาวบ้าน ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร และเผยแพร่แนวคิดแก่เยาวชน และประชาชนชาวไทย ผู้ช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ ได้แก่ เรื่องตาม่องล่าย ท้าวคลุกกับนางอ้ว ผาแดง-นางไอ่ เจ้าจันทร์ผมหอม เจ้าแม่ลิ้มโกเหนี่ยว เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก ศรีสองรัก พานทองรองบาป และนางอรพิมพ์

6. สร้างสรรค์และออกแบบงานกับส่วนราชการและเอกชน เกี่ยวกับ กิจการภาพยนตร์ เช่น เป็นผู้ประกอบเพลงในภาพยนตร์ไทยเรื่อง แผลเก่าของเขียดไชยภาพยนตร์ เป็นผู้ริเริ่มจัดทำโฆษณาเป็นภาพยนตร์ โดยเป็นทั้งผู้สร้างบทกวีกับการแสดง ประกอบเพลง และเสียงพากย์ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง คีตกุมภกรรณของไชโยภาพยนตร์ เป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยกำกับการแสดง แต่งบทประกอบเพลง และแสดงเป็นตัวชูชก ในบทภาพยนตร์โทรทัศน์ เรื่อง "มหาเวสสันดรชาดก"

ซึ่งกรมศิลปากรร่วมมือกับโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในมงคลวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา

7. ประพันธ์บทลิเก บทอวยพร เพลงไทยสากล ละครปลุกใจ และบทเบ็ดเตล็ด ทั่วไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะละครปลุกใจในเรื่อง อัฐเก้าก้อนเดียว ซึ่งจัดแสดงเนื่องในงานศิลปหัตถกรรมที่ เวทีใหม่สวนอัมพร ในปี พ.ศ. 2529 ได้รับความสนใจจากประชาชน นิสิต นักศึกษา และนักเรียนเข้าชมอย่างคับคั่ง และในมงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นายเสรีก็ได้นำบทละครเรื่องอัฐเก้าก้อนเดียว มาปรับปรุงให้กระชับขึ้น ได้นำออกแสดงทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ ทรงร่วมแสดงเป็นตัวเอกด้วย

8. สร้างผลงานระดับชาติ ในขณะที่ไปศึกษาวิชาการละคร ณ มหาวิทยาลัยฮาวาย เกาะโฮโนลูลู ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2505 โดยนายเสรี หวังในธรรมได้ไปเปิดหลักสูตรการสอนนาฏศิลป์ไทย เป็นภาคเรียนพิเศษแก่นักศึกษานานาชาติ จนสามารถจัดการแสดงละครไทยชุดฝรั่งเรื่อง มโนห์รา ขึ้น แสดงในงานราตรีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2506 ที่โรงละครเคนเนดี โดยได้รับความนิยมาจากชาวต่างชาติอย่างกว้างขวาง

9. ผลงานการแสดงด้านโขน ละคร และดนตรี นายเสรีเป็นศิลปินที่มีความสามารถรอบด้าน แสดงได้ทุกตัวทั้งพระ นาง ยักษ์ ลิง มีคุณสมบัติของศิลปินหลายลักษณะอยู่ในตัว เป็นศิลปินนักแสดงเองทั้งในละครเวที ละครดึกดำบรรพ์ ละครพื้นทาง และละครประยุกต์ สามารถแสดงได้หลายบทบาท เช่น เป็นกษัตริย์ ฤาษี พราหมณ์ ชุนนาง ทหาร ทั้งบทดี บทร้าย และที่สำคัญคือบทบาทแสดงให้เห็นถึงการเป็นนาฏศิลปินที่มีอัจฉริยภาพสูง จนเป็นที่กล่าวขวัญว่า "เป็นตัวชูโรง" เช่น บทชูชก ในละครชาตกเรื่องมหาเวสสันดร เป็นต้น ทั้งนี้นายเสรียังมีความสามารถในการเล่นพื้นบ้าน เช่น เต็นท์รำเคี้ยว เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เพลงเรือ ลำตัด ฯลฯ ส่วนงานทางด้านดนตรี นายเสรียังมีความชำนาญทั้งดนตรีไทยและดนตรี

สากลอย่างน่าทึ่ง เช่น การเดี่ยวระนาดเพลงฝรั่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการขับร้องเพลงไทยเดิม เพลงสากล การพากย์เจรจาโขน

10. ผลงานเชิงกวีในวงการศาสนา นายเสรี มิใช่เพียงแต่สร้างสร้งงานเฉพาะในการศิลปะการแสดงเท่านั้น เมื่อ พ.ศ. 2503 นายเสรีได้เข้าบรรพชาอุปสมบทตามประเพณีนิยม ณ วัดบวรนิเวศโดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่ "พระธรรมวราภรณ์" เป็นพระอุปัชฌาย์เสรีฯ ได้รับรางวัลชนะเลิศถึง 9 ครั้งในจำนวน 10 ครั้งตลอดพรรษาเวลาที่บรรพชา ก็ได้แต่งหนังสือค่ากลอนประเภทนิราศขึ้นไว้อีกเรื่องหนึ่งชื่อ "บวรนิवास" ด้วย

ผลงาน ความรู้ ความสามารถอันเป็นอัจฉริยะของนายเสรี หวังในธรรมมีปรากฏอย่างมากมาย ทั้งในด้านวิชาการ ด้านบริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านศิลปะแขนงต่างๆ ด้วยฝีมืออันเฉียบขาด นายเสรี จึงเป็นที่ยอมรับของบรรดาศิลปินและประชาชนทั่วไป จากความคิดสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ อันนำประโยชน์และชื่อเสียงแก่ชาติไทยและวงการนาฏศิลป์ไทย ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวนี้ นายเสรีจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างมากมาย

ภาคผนวก ข

ภาพการแสดงละครพื้นทางเรื่องพระลอ

(ข้างขวา) พระเพื่อน น.ส. สุทธิย์ จันทราภัย

(ข้างซ้าย) พระแพง น.ส. สีนินาถ โภธิเวช

พระลอแสดงโดย สุวรรณ ชลานูเคราะห์ พ.ศ. 2491

(พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์) สุจิตกรกรมศิลปากร เรื่องพระลอ

ภาพปู่เจ้าสมิงพราย กำลังเสกสลาเหิน
แสดงโดย นายเผด็จ พลับประสงค์
แสดง ณ โรงละครแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535
หารายได้สมทบทุนโรงเรียนกำลือ

ภาพ พระล่อ พระเพื่อน พระแพง
 พระล่อแสดงโดย นายปกรณ์ พรพิสุทธิ์
 ขวามือของพระล่อคือพระเพื่อน แสดงโดย นางแพรวดาว พรหมรักษา
 พระแพง น.ส. ช่อแก้ว สุวรรณโณ
 แสดง ณ โรงละครแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535 (วันที่ 2 ส.ค. 2535)

ภาพพระลอ ตอน พระลอเสียดน้ำ
แสดงโดย นาย สมรัตน์ ทองแท้
พ.ศ. 2535

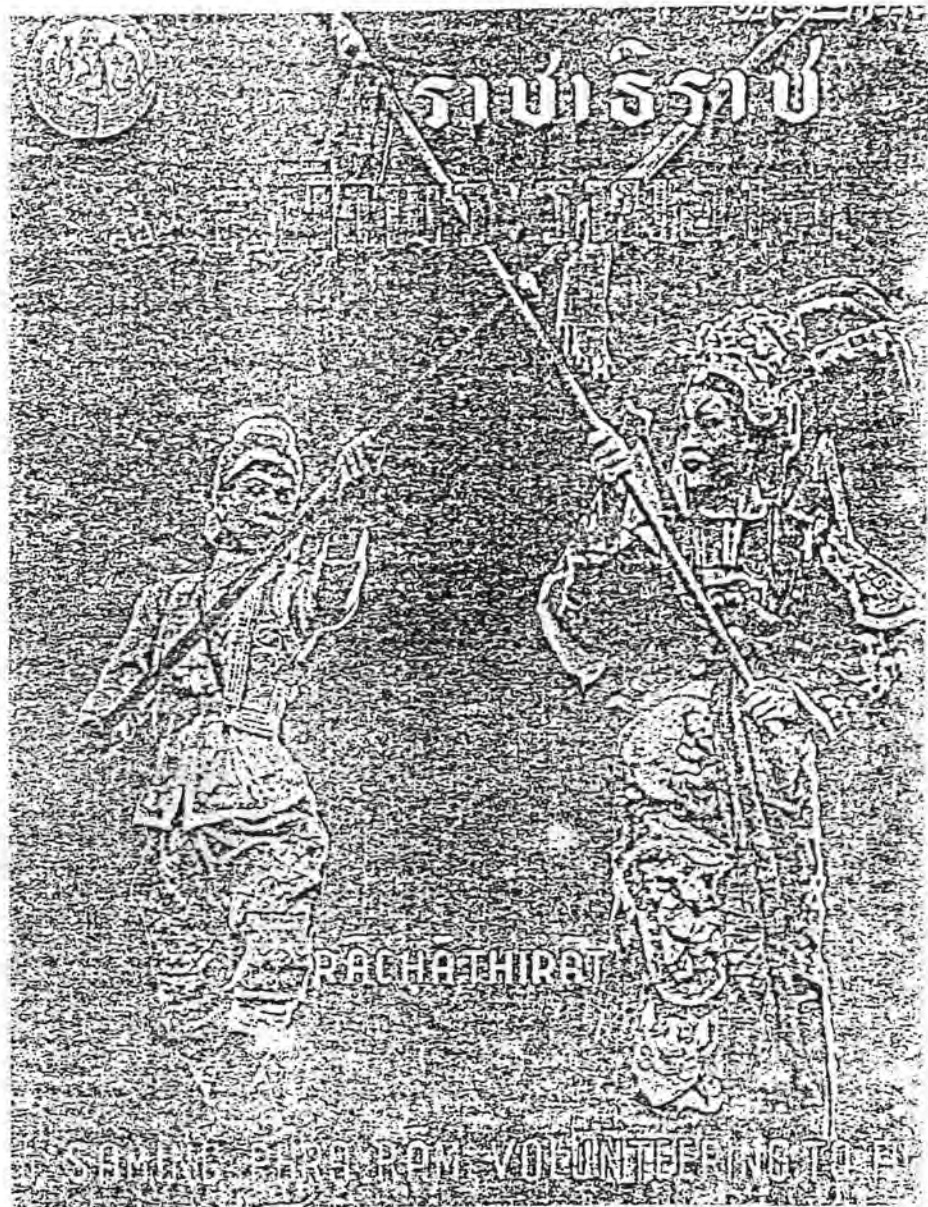
ภาพพระลอ ตอน พระลอชมสวน

แสดงโดย นาย สมเจตน์ ภูนา

แสดงวันที่ 2 สิงหาคม 2535 ณ โรงละครแห่งชาติ

ภาพการแสดงละครพื้นทางเรื่องราชาธิราช

ตอน สมิงพระรามอาสา

สมิงพระราม แสดงโดย สุนันทา บุญเกิด

กามนี แสดงโดย ละม่อม บัวสว่าง

ณ. โรงละครอนติลปากร พ.ศ. 2495

การแสดงละครพื้นทาง เรื่องราชาธิราช สมิงพระรามอาสา

ภาพพระเจ้ากรุงจีน แสดงโดย อาจารย์ อิศสระ โปธิเวส
แสดง ณ. โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2536
เนื่องในงานพัฒนาน้ำต้น

ภาพกามนี แสดงโดย นายราชมพ โปธิเวช
แสดง ณ. โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2536
เนื่องในงานพัฒนาต้นน้ำ

ราชาธิราช ตอน สมิิงพระรามอาสา
ทหารจีน แสดงโดย นายสมรัตน์ ทองแท้
ณ.โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ.2528

ภาพสมิงพระราม ตอน แต่งงานสมิงพระราม
แสดงโดย นายสมรรัตน์ ทองแท้
ณ. โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2536

ภาพการแสดงละครพื้นทางเรื่องพระอภัยมณี

ภาพพระอภัยมณีเกี้ยวนางละเวง ตอนหลงเล่ห์เสน่ห์นางละเวง
 พระอภัยมณีแสดงโดย นายสมรัตน์ ทองแท้
 นางละเวงแสดงโดย น.ส. วรณพินี สุขสม
 แสดง ณ. โรงละครแห่งชาติ วันที่ 7, 8 มีนาคม พ.ศ. 2535
 แสดงให้ประชาชนชม (4 รอบ)

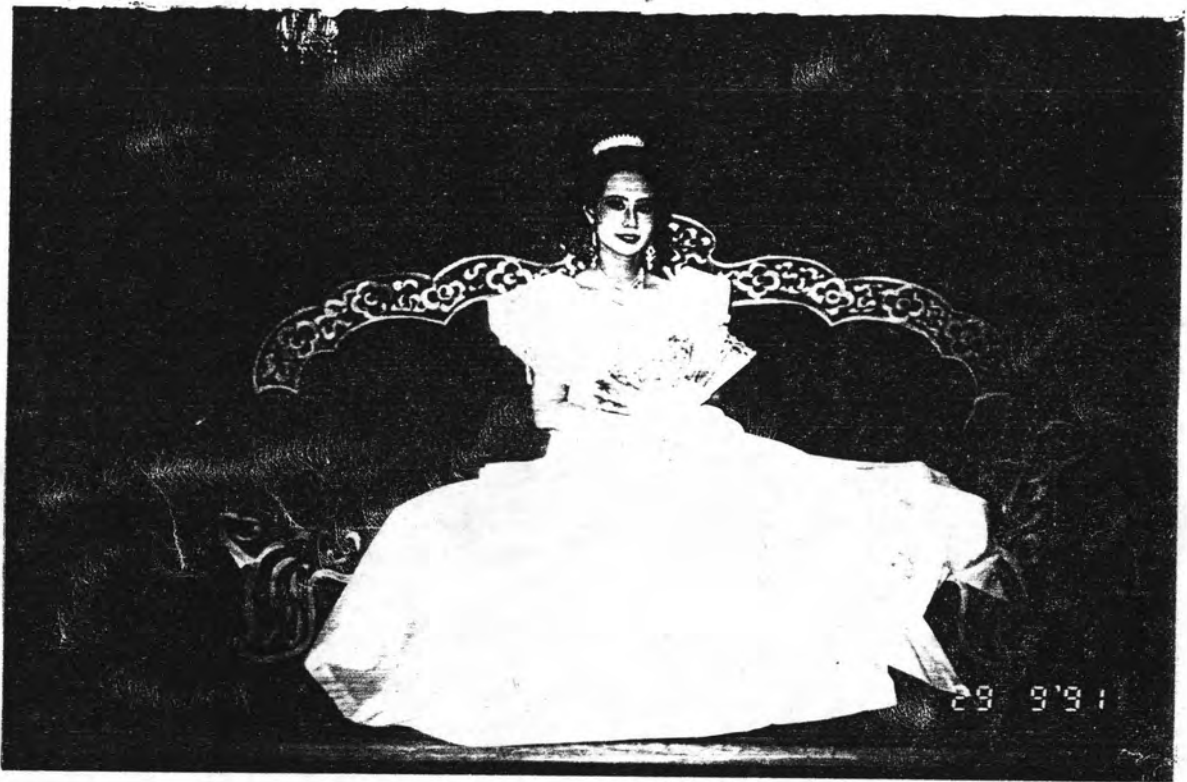

นางละเวงออกศึก

ภาพการแต่งกายในชุดนางละเวงออกศึก

แสดงโดย น.ส. วรณพินี สุขสม

ณ. โรงละครแห่งชาติ วันที่ 7, 8 มีนาคม 2535

ภาพการแต่งกายนางละเวงนั่งเมือง
แสดงโดย น.ส. วรณพินี สุขสม
ณ. โรงละครแห่งชาติ วันที่ 7, 8 มีนาคม 2535

เรื่องพญางำเมืองตอกรักสามเส้า

ภาพพญางำเมือง-นางอ้วลิม

ตอกรพญางำเมืองเกี้ยวนางอ้วลิม

งำเมืองแสดงโดย นายเผด็จ พลับประสงค์

นางอ้วลิมแสดงโดย น.ส. วไลพร เมนะจินดา

แสดง ณ.สังคีตศาลารายการอนุรักษมรดกไทย วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2533

ภาพท้าวคำป็น

แสดงโดย น.ส. วรณพินี สุขสม

แสดงณ. ลังคีตศาลารายการอนุรักษณ์มรดกไทย

วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2533

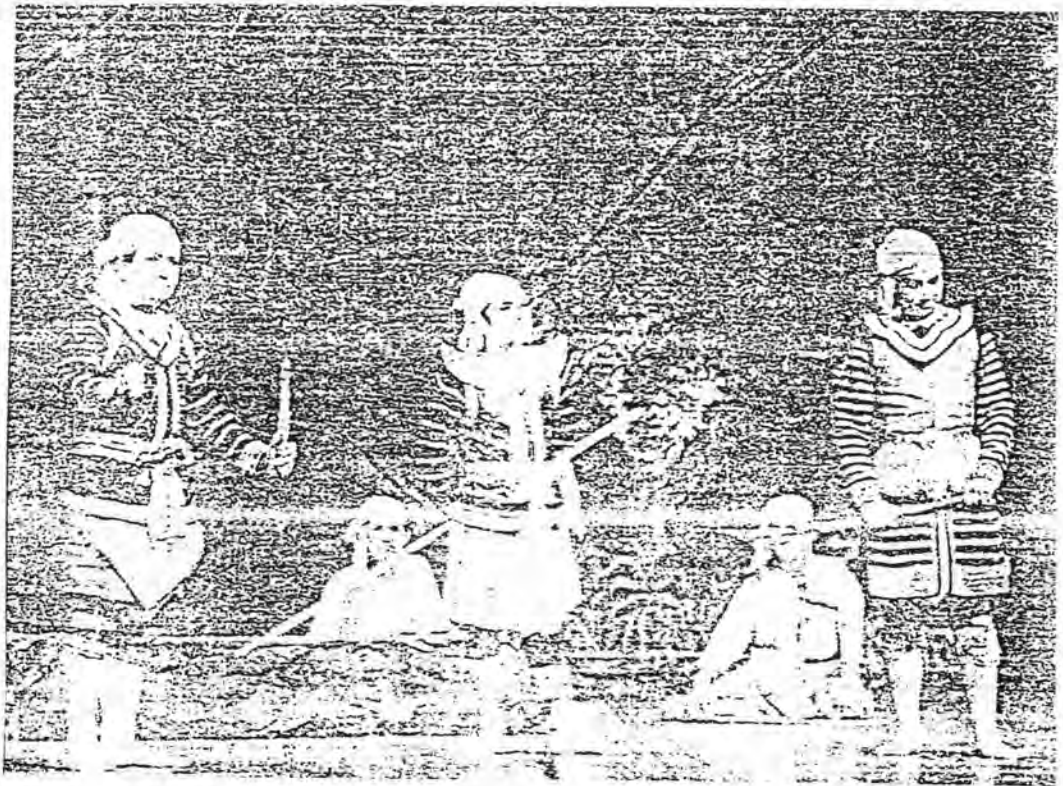

ภาพหุ่นไสยศ ตอน รักสามเส้า
แสดงโดย นายสมรัตน์ ทองแท้
ณ.สังคีตศาลา พ.ศ. 2533

ละครพันทาง (อิงประวัติศาสตร์) เรื่อง ยอดขุนพล

ภาพมิ่งสินธุ์ ตอน สามขุนพลตองอู
แสดงโดย นายเสวี หวังในธรรม ณ.สังคีตศาลา
ให้ประชาชนชม เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2528

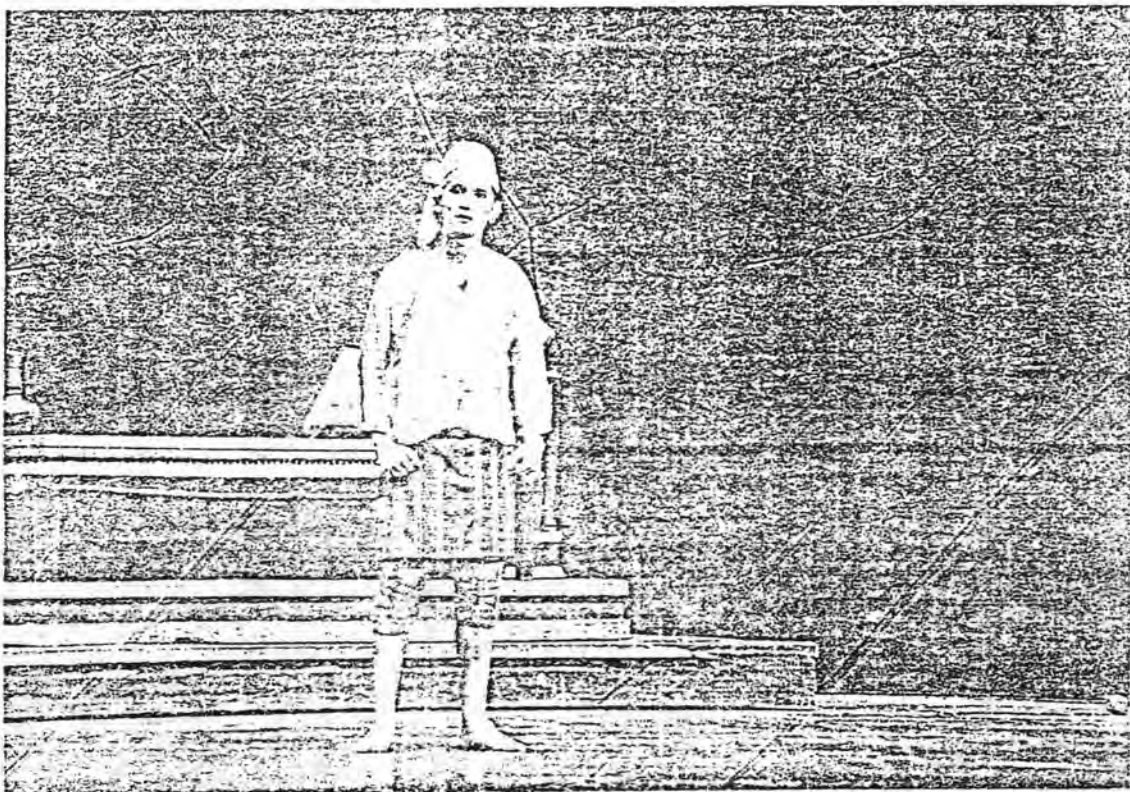

ภาพสามชนพลตองอู

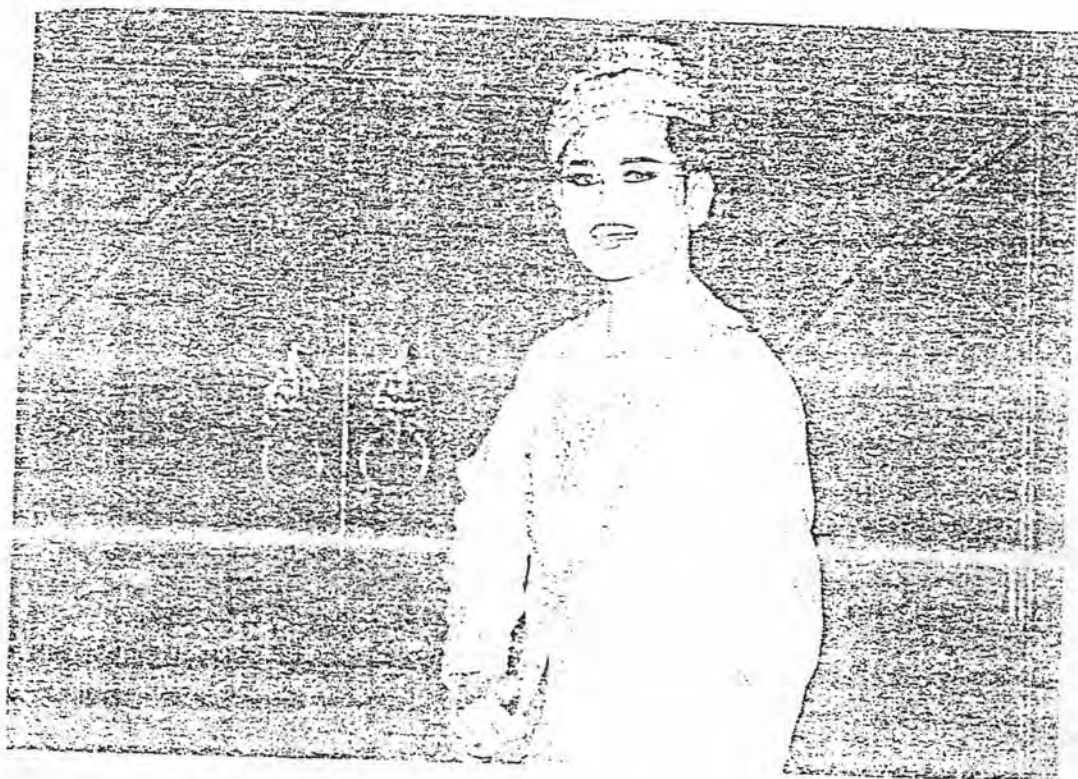
เมงกะฮินโย แสดงโดย ธงไชย โปธิยารมภ์

มังสินธุ แสดงโดย เสรี หวังในธรรม

สุดจิตน์ พันสังข์ แสดงเป็นขุนวังทะกะกะยอดิน

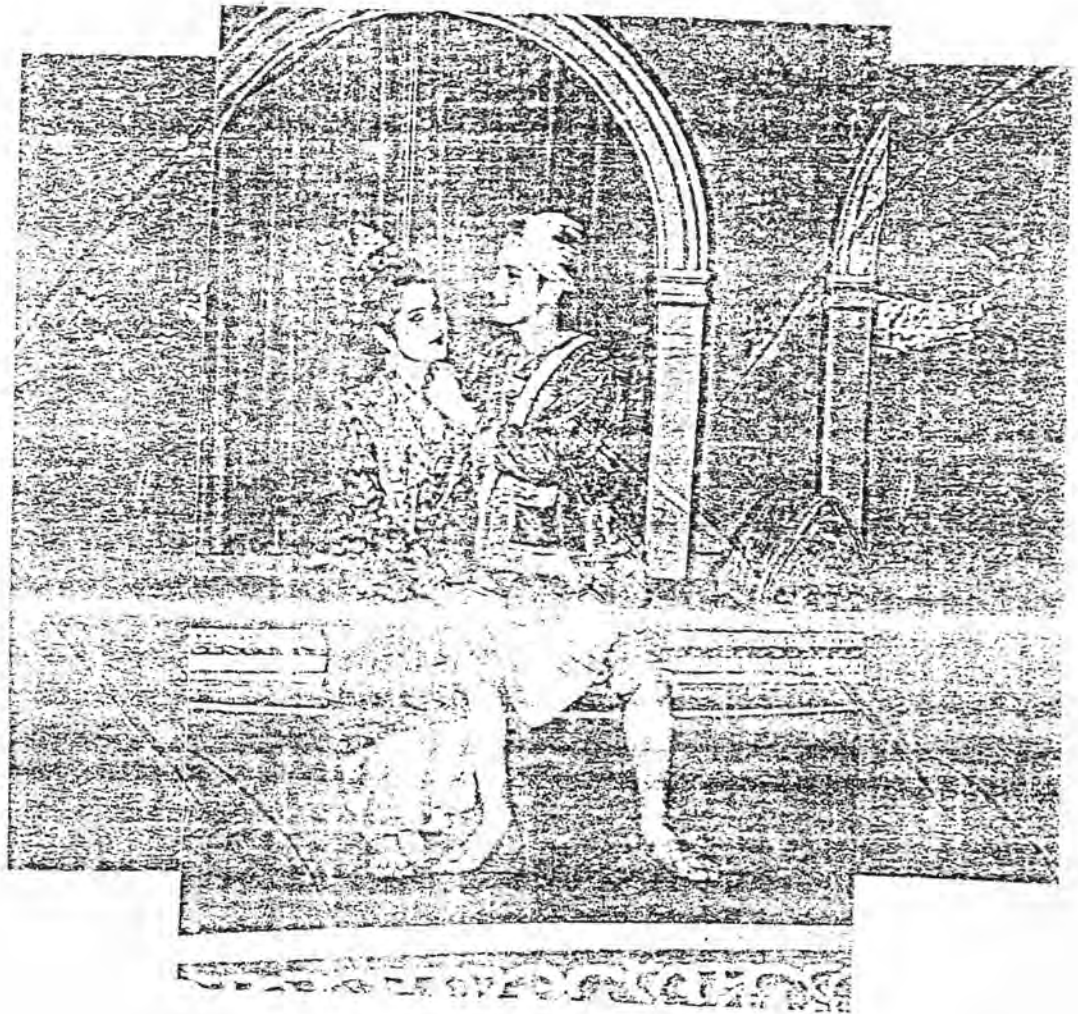
ภาพจะเด็จ ตอน สามแผลคัน
แสดงโดย ปกรณ์ พรพิสุทธิ์ ณ.โรงละครแห่งชาติ 2530

ภาพมิ่งตรา ตอน มิ่งตราแตกทัพ
แสดงโดย ศุภชัย จันทรสุวรรณ
ณ. โรงละครแห่งชาติ 2530

ภาพจันทรา-จะเด็ด ตอน วิวาททองอุ
จันทรา แสดงโดย นางวลัยพร เมนะจินดา
จะเด็ด แสดงโดย นายปกรณ์ พรพิสุทธ์
ณ. โรงละครแห่งชาติ พ.ศ. 2534

ภาพกุสุมา ตอน พิณพิศवास

กุสุมา แสดงโดย นางสมหญิง เวชสุรική

จะเด็ดแสดงโดย นายปกรณ์ พรพิสุทธิ์

ณ. โรงละครแห่งชาติ พ.ศ. 2531

ภาพพระพันปี-มั่งตรา

พระพันปี แสดงโดย น.ส. ธนินดา มณีฉาย
 มั่งตรา แสดงโดย นายศุภชัย จันทร์สุวรรณ
 ณ. โรงละครแห่งชาติ

ภาพมเหสีมินบุ-สะการะวุฒิพี ตอน เหยียบหงสาวดี
 น.ส. ช่อแก้ว สุวรรณโน แสดงเป็น มเหสีมินบุ
 ไพฑูรย์ เข้มแข็ง แสดงเป็น สะการะวุฒิพี
 ณ. โรงละครแห่งชาติ พ.ศ. 2533

ชื่อ NAME	การทวง	อ้างอิง REF.
ผู้ส่ง SENDER	หน่วยงาน OFFICE	ว. ด. ป. DATE
เรื่อง SUBJECT	การทวงชื่อ เป็นสิทธิ์ใน	จำนวนหน้า PAGE

การทวงชื่อบทกวีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

แล้ว ไม่พบคำชี้แจงใด ๆ แต่ได้คุยกับคุณหมื่นกรมมุนีพระยาวิ

พริตต์ปราณี " ชื่อ บทกวีของ " Naradhip

Bengsprabandh " ดังนี้ การทวงชื่อกรมพระยาวิ

พริตต์ปราณี จึงนำจากเจ้านาย " Krem Phra Naradhip

Prabandhbengs "

สิ่งนี้ ถ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้านายหมื่น

กรมมุนีพระยาวิพริตต์ปราณี " Chao Phraya

Mahintharasak Thamrong "

การทวง

ประวัติผู้เขียน

นางสมพิศ สุขวิวัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2494 ที่อำเภอเมือง
จังหวัด ลำปาง สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต (ภาษาไทย) จาก
วิทยาลัยครูจันทระเกษม เมื่อปีการศึกษา 2525 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2536
ปัจจุบันรับราชการที่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กองศิลปศึกษา กรมศิลปากร ตำแหน่งอาจารย์
2 ระดับ 6

